

Frivillighedens helte og heltinder – om Ældre Sagens frivillige redningskorps

Ældre Sagens frivillighedskonference d. 4. april 2011

Tine Fristrup

Lektor og ph.d.

Aarhus Universitet, DPU

Et frivillighedsministerium for de frivillige redningskorps

I Kristeligt Dagblad d. 9. juni 2008 kunne man i en overskrift læse, at ”S lover bedre forhold for frivillige – Helle Thorning-Schmidt vil oprette et ministerium for frivillige, hvis hun får magten”. I artiklen fremgår det, at ”et frivillighedsministerium og en frivillighedslov skal sikre det frivillige Danmark langt bedre arbejdsforhold”. På Ældre Sagens frivilligkonference d. 4. april 2011 proklamerede Helle Thorning-Schmidt, at hun som statsminister vil lave et frivillighedsministerium med sin helt egen frivillighedsminister. Men spørgsmålet er om de frivillige aktører og de frivillige organisationer har brug for et frivillighedsministerium eller om et frivillighedsministerium har brug for frivillige aktører og frivillige organisationer?

Ældre Sagens redningskorps

Der er ingen tvivl om, at Ældre Sagen har brug for et frivillighedsministerium og at frivillighedsministeriet har brug for Ældre Sagen. Helle Thorning-Schmidt lagde ikke skjul på hendes begejstring over Ældre Sagens sag: ”Velfærd er vel fair for frivillige?”. Det er vel fair at Ældre Sagen tager et ansvar for velfærdssamfundet, som leveringsdygtige i redningsmænd og kvinder, der har brug for velfærdssamfundet. Velfærdssamfundet har brug for redningsmænd og kvinder, fordi den offentlige sektor langsomt trækker sig tilbage af økonomiske grunde og giver plads til at organisationer som Ældre Sagen, der således kan påtage sig det sociale ansvar, der lå i konstruktionen af velfærdsstaten. Når statens redningskorps er blevet en økonomisk byrde må den humanistiske hyrde træde til i den gode sags tjeneste, der med Ældre Sagens frivillige redningskorps kan tilbyde ”ældre” styrke. Ældre Sagens redningskorps er frivillige pensionister, der ikke længere gør sig gældende på arbejdsmarkedet og dermed har mistet deres værd i lyset af den værdi, vi tillægger arbejdet ikke bare nationalt men også internationalt. At være medlem af Ældre Sagens redningskorps har en dobbelt betydning, idet man her har mulighed for at redde sig selv ved at redde andre.

Iværdsættere

Som medlem af Ældre Sagens redningskorps kan man iværksætte sit værd og blive til som en ældrestyrke til forskel fra den herskende forestilling om aldring og alderdom som en ældrebyrde. Som iværksætter af sin værdsættelse kan man tale om ”iværdsættere”, der som aldrende personer vil vide og føle, at de er noget værd. Enten starter de deres egen virksomhed som iværksættere, der vil

gøre sig gældende på det lønnede arbejdes værdipræmisser eller også bliver de frivillige f.eks. i regi af Ældre Sagen, hvor man kan gøre sig gældende på det ulønnede arbejdes værdipræmisser – som velfærdssamfundets civile redningskorps. Det aktive medborgerskab giver mulighed for ”iværdsætter”, når pensionens ulidelige lethed tager over, og det bare bliver ”røvkedeligt at være pensionist”, som 75-årige Finn Holle fra Holte udtaler sig til Berlingske Tidende d. 30. marts 2011 om livets store valg. Otiummet som selvbestemt tid dvs. fri tid har mistet sin værdi i et samfund, hvor demografiske prognoser oversættes til politiske (be)tydninger, der netop betyder, at vi ikke kan trække os tilbage fra arbejdsmarkedet og overlade det til næste generation, fordi de næste generationer ikke er mange nok til at løfte den velfærd, et aldrende samfund på overførelsesindkomster og offentlige udgifter foreskriver i den politiske retorik. Også den aldrende del af befolkningen må italesættes som en human ressource, der skal optimeres livslangt medhenblik på en værditilsætning i arbejdslivets samfundsmæssige værditilvækst. Den fri tid i fortidens otium er transformeret til såvel fritids konsum på markedets præmisser som frivillig tid på civilsamfundets præmisser.

National Civilsamfundsstrategi

Med Regeringens ”National Civilsamfundsstrategi” fra oktober 2010 er det tydeligt, at man fra politisk side er optaget af at tale civilsamfundets værdier frem som samfundsbevarende velfærds værdier. Hele to gange gentages følgende sætning i dokumentets fire siders lange indledning: ”Civilsamfundet udgør derfor en samfundsmæssig værdi, som regeringen ønsker at værne om og udvikle”. En videre læsning af dokumentet maner til yderligere eftertanke, særligt når man når til afsnittet om ”målsætninger” på side 11, hvor der står følgende ud fra tekstens første to punkter: ”Med den styrkede indsats og de konkrete indsatser i strategien har regeringen følgende målsætninger: – Et civilsamfund, der er opsøgende og kan skabe kontakt til borgere, der ikke kan nås af det offentlige. – Et civilsamfund, der bidrager til at styrke den tidlige, forebyggende og opsøgende sociale indsats”. Her transformeres den frivillige tids civilsamfundsmæssige rationale til at statsligt anliggende og rationale, hvor den offentlige sektor trækker sig tilbage i økonomiens navn og giver mulighed for at civilsamfundet kan træde et skridt frem i humanismens navn og overtage det medmenneskelige ansvar fra en efterhånden umenneskelig offentlig sektor. Hvad der er uden for den offentlige sektors pædagogiske rækkevidde er nu inden for civilsamfundets sociale rækkevidde, men på statens præmisser. Den frivillige tid underlægges en statslig rationalitet, hvor de frivillige i almindelighed og Ældre Sagens redningskorps i særdeleshed skal forebygge den omkostningstunge statslige indgriben. Ældre Sagen påtager sig gerne dette ansvar, som giver Danmarks største interesseorganisation en mulighed for at iværksætte sit værd som organisation, der tillige giver medlemmerne mulighed for iværdsættelsen af sig selv som en ressource samfundet værdsætter som en ældrestyrke.

Udsat for den frivillige indsats

De frivillige redningsmænd og kvinder, hvad enten de er medlem af Ældre Sagens redningskorps eller engageret i andre lokale ”redningskorps” som f.eks. motionsforeninger og lign., udøver alle en praksis, der involverer ”et andet menneske”. Den frivilliges frivillige tid er betinget af, at ”nogen”

stiller sig til rådighed for de forebyggelsesprojekter, den frivillige har på andres vegne. Problemet er, at når man er optaget af at forebygge ensomhed, misbrug, overvægt, sygdom mv., så ser, hører og føler man "de andre" som potentielle ensomme, misbrugere, overvægtige, syge osv., og man får travlt som frivillig redningsmand eller kvinde, fordi vi alle er potentielle udsatte, der skal udsættes for den frivillige redningsaktion, som værdsættelsen af den frivilliges iværdsættelse. I det aldrende samfund er der brug for aldrende redningsmænd og kvinder, der har brug for nogen, der har brug for at blive reddet. Derfor har Ældre Sagens redningskorps brug for såvel "ældre", der kan og vil redde, som "ældre", der skal og vil reddes. At tage ansvar for sin egen aldring forudsætter således, at man kan tage ansvar for andres aldring, dvs. at forudsætningen for at "jeg" kan værdsættes som en ældrestyrke, er, at "du" udgør en ældrebyrde. Denne dobbelthed udgør grundlaget for Ældre Sagens selvforståelse som redningskorps, der kommer til udtryk i den netop udsendte frivilligpolitik fra Ældre Sagen. Frivillige organisationer i almindelighed har ikke nødvendigvis brug for et frivillighedsministerium, men Ældre Sagen har i særdeleshed brug for et frivillighedsministerium og et frivillighedsministerium har brug for Ældre Sagens redningskorps, fordi der ifølge Helle Thorning-Schmidt stadig er opgaver, det offentlige ikke kan løse.